

Ἡ λειτουργικὴ μας σύναξη, ἐντιμότετοι ἄρχοντες, σεβαστοὶ πατέρες καὶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, προσφέρει ἓνα γόνιμο πεδίο θεολογικοῦ ἀναστοχασμοῦ. Ἡ βιβλικὴ ἀφήγηση τῆς ἰάσεως τοῦ δαιμονιζομένου στὴ χώρα τῶν Γαδαρηνῶν (Λουκ. η' 27-39) τέμνεται ἰδανικὰ μὲ τὸ ἱστορικὸ κλίμα τῆς ἡμέρας.

Στὸ ἐπίκεντρο τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς δεσπόζει ἡ ὀριακὴ κατάσταση ἑνὸς ἀνθρώπου χωρὶς κοινωνικὴ ιδιότητα. Ἡ διαμονὴ τοῦ «*ἐν τοῖς μνήμασιν*» ἐνέχει βαθύτατο συμβολισμό. Ἡ ὑποταγὴ στὶς δυνάμεις τοῦ σκότους συνιστᾷ ἀκραία ὑπαρξιακὴ ἀλλοτρίωση. Ὁ ἑαυτὸς ἐγκλωβίζεται σὲ μὴ στείρα προσκόλληση στὴ φθορά. Ἡ ἀπώλεια τῆς κοινωνικότητος τοῦ δαιμονισμένου ταυτίζεται μὲ ὀλέθρια πνευματικὴ ἀμνησία, δηλαδὴ τὴν ἀπόλυτη λήθη τοῦ ἀρχέγονου κάλλους καὶ τοῦ τελικοῦ προορισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ λυτρωτικὴ παρέμβαση τοῦ Ἰησοῦ ἀνατρέπει αὐτὴ τὴ νεκρικὴ καθήλωση καὶ ἐπαναφέρει ἄμεσα τὸν θεραπευμένο στὴ συνειδητότητα. Τὸ ἐπιστέγασμα τῆς σωτηρίας σφραγίζεται μὲ τὴ ρητὴ ἐντολὴ γιὰ ἐπιστροφή στὴν ἐστία του. Ὁ Χριστὸς ζητᾷ τὴ συνεχὴ διήγηση τῶν θείων εὐεργεσιῶν. Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ἡ μνήμη ἀποκαθίσταται ὡς δυναμικὴ λειτουργία εὐχαριστίας. Δὲν ἀποτελεῖ πλέον ἓναν τόπο θανάτου καὶ ἀπομόνωσης, ἀλλὰ μεταμορφώνεται σὲ ζωντανὴ ὁμολογία καὶ βιωμένη μαρτυρία.

Σὲ μὴ ἐποχὴ ἔντονης ἀποξένωσης, ἡ ἰδιάζουσα ἡμέρα ὑπενθυμίζει κάτι οὐσιαστικό· ἡ αὐθεντικὴ συγκρότηση τοῦ προσώπου προϋποθέτει τὴ διάσωση τῆς πνευματικῆς ταυτότητος. Ἡ ἀνάγκη αὐτὴ βρίσκει τὸ ἀπόλυτο ἱστορικὸ τῆς ἀντίκρισμα στὴν ἐπέτειο τῶν Ἐθνοϊερομαρτύρων Κληρικῶν, τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως μας.

Ἡ θυσία τοῦ ἐλληνορθόδοξου κλήρου δὲν ἀποτελεῖ ἀπλὴ ἱστορικὴ καταγραφή, ἀλλὰ συστατικὸ στοιχεῖο τῆς συλλογικῆς μας αὐτοσυνειδησίας. Οἱ κληρικοὶ αὐτοὶ ἀρνήθηκαν τὴν αὐτοσυντήρηση καὶ ἐπέλεξαν τὴν συμπόρευση μὲ τὸ δοκιμαζόμενο ποίμνιο, σφραγίζοντας μὲ τὸ αἷμα τους τὴν ταυτότητα τοῦ τόπου. Ἡ βουλγαρικὴ κατοχὴ στὴ Θράκη (1941–1944) ὑπῆρξε μὴ ἀπὸ τὶς πλέον δραματικὲς περιόδους τῆς νεότερης ἐλληνικῆς ἱστορίας, σημαδεμένη ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴ βίαιων πολιτικῶν ἐκβουλγαρισμοῦ καὶ τὴν συστηματικὴν καταπίεση τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου. Ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ὡς θεσμὸς μὲ βαθιὰς ρίζες στὸν

κοινωνικό ιστό και αδιάκοπη παρουσία ἐπὶ αἰῶνες, ἀνέλαβε καθοριστικό ρόλο στὴ διατήρηση τῆς συλλογικῆς ταυτότητας καὶ τῆς ἐλπίδας. Οἱ ἱερεῖς της, φορεῖς πίστεως καὶ ἡθους, μετέτρεψαν τὴ διακονία τους σὲ πράξη ἀντιστάσεως καὶ μαρτυρίας, ἀποδεικνύοντας ὅτι τὸ φρόνημα μπορεῖ νὰ ὑπερβεῖ τὸν φόβο καὶ τὴ βία.

Ὅπως μαρτυρεῖ ἡ Γραφή: «καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς τὸν ἀλλόφυλον· σὺ ἔρχη πρὸς μὲ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν δόρατι καὶ ἐν ἀσπίδι, κἀγὼ πορεύομαι πρὸς σὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ Σαβαώθ παρατάξεως Ἰσραὴλ, ἣν ὠνειδίσας σήμερον» (Α' Βασ. 17,45)· λόγος ποὺ καθρεφτίζει τὴν πνευματικὴ δύναμη ἔναντι τῆς ὑλικῆς ἰσχύος, τὴν ὁποία ἐνσάρκωσαν οἱ Θραῖκες ἱερεῖς.

Ὁ πρεσβύτερος Θεόδωρος Παπαδόπουλος, γεννημένος τὸ 1880 στὴ Μοσχονιά Κεσσάνης, ὑπηρέτησε μὲ αὐταπάρνηση τὸ ποίμνιό του, παραμένοντας πιστὸς στὴν ἀποστολὴ του ἀκόμη καὶ ὅταν ἡ ζωὴ του κινδύνευσε. Κατὰ τὴν περίοδο τῆς κατοχῆς συνελήφθη καὶ ὑπέστη φρικτὰ βασανιστήρια ἀπὸ τὶς βουλγαρικὲς δυνάμεις, ἐξ αἰτίας ψευδῶν κατηγοριῶν. Παρέδωσε τὸ πνεῦμα του στὶς 22 Ἰουνίου 1941, μετατρέποντας τὸν πόνο σὲ μαρτυρία πίστεως καὶ ἀντοχῆς. Ὁ τάφος του στὴν Αἴγειρο τῆς Ροδόπης ἀποτελεῖ ἕως σήμερα εὐλαλο σύμβολο αὐτοθυσίας.

Ἀνάλογη ὑπῆρξε ἡ πορεία τοῦ ἱερέως Δημητρίου Καβάζη, ὁ ὁποῖος, γεννημένος στὴν Κεσσάνη τὸ 1890 καὶ ἐγκατεστημένος στὴν Κρωβύλη, ἀρνήθηκε πεισματικὰ νὰ ὑποταχθεῖ στὶς βουλγαρικὲς ἐπιταγὲς καὶ νὰ ἀποκηρύξει τὴν ὀρθόδοξη παράδοση. Παρὰ τὶς ἀπειλές, τὰ βασανιστήρια καὶ τὶς δελεαστικὲς προτάσεις, προτίμησε νὰ παραμείνει πιστὸς στὴν πνευματικὴ του ἀποστολὴ. Ὁ θάνατός του, στὶς 29 Ἀπριλίου 1944, μαρτυρεῖ τὸν θρίαμβο τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς βίας καὶ τὴν ἀκλόνητη συνείδηση τοῦ λειτουργοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἱερεὺς Βαγιάννης Ἐμμανουηλίδης, ἐκ Γραβούνας Κεσσάνης, ὑπῆρξε ἐπὶ δεκαετίες ὑπόδειγμα ταπεινότητας καὶ σταθερότητας. Ἐξ αἰτίας τῆς ἀμετάθετης προσήλωσής του στὴν ἐλληνικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ταυτότητα, συνελήφθη καὶ κακοποιήθηκε βάνανσα, ὑποκύπτοντας στὰ τραύματά του τὸν Ἰούνιο τοῦ 1944. Κι ἐδῶ ἡ μνήμη του διασώζει τὸ ἥθος τοῦ ἱερατικοῦ λειτουργήματος ὡς φορέα ἐθνικῆς καὶ πνευματικῆς συνέχειας.

Ὁ πρεσβύτερος Γεώργιος Βουλγαράκης, καταγόμενος ἀπὸ τὰ Μάλγαρα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, συνδύασε τὸ στρατιωτικὸ ἥθος μὲ τὴ θεολογικὴ γαλήνη. Ὡς ἐφημέριος στὴ Νέα Ἀνδριανή

Ροδόπης, ἀρνήθηκε νὰ ὑποκύψει στὶς πιέσεις τῶν κατακτητῶν νὰ τελέσει βουλγαριστὶ τὴ Θεία Λειτουργία. Οἱ διώξεις, οἱ ἐξευτελισμοὶ καὶ οἱ ἐπανειλημμένοι ξυλοδαρμοὶ δὲν κατόρθωσαν νὰ κάμψουν τὴν ψυχικὴ του ἀντοχή. Ὁ θάνατός του, τὸν Νοέμβριο τοῦ 1944, ὑπῆρξε ἐπιστέγασμα μαρτυρικῆς πίστεως καὶ ἠθικῆς ἀκεραιότητος.

Ἡ μνήμη τους λειτουργεῖ ὡς πηγὴ συλλογικῆς αὐτογνωσίας, ὑπενθυμίζοντας ὅτι ἡ ἀληθινὴ ἀθανασία ἐδράζεται στὴ μνήμη καὶ στὴν ἠθικὴ συνέπεια. Μέσα ἀπὸ τὴ θυσία τους, οἱ Θράκες ἱερεῖς ἀνέδειξαν τὴν πίστη ὡς δύναμη ἀναδημιουργίας, ἱκανὴ νὰ ὑπερβεῖ τὸν θάνατο καὶ νὰ μεταμορφώσει τὸν πόνο σὲ ἐλπίδα.

Ἡ σκέψη τῆς ἀρχαιότητος προσφέρει ἓνα βαθύτατο ὑπόβαθρο στὴν κατανόηση τοῦ μαρτυρικοῦ φαινομένου. Αὐτὸ ἀποτυπώνεται ἀνάγλυφα στὴ ρήση τοῦ Ἡρακλείτου: «**χρὴ τὸν δῆμον μάχεσθαι ὑπὲρ τοῦ νόμου ὅκωσπερ τείχεος**» (Ἡράκλειτος, ἀπόσπασμα 44). Ὁ ἐφέσιος φιλόσοφος τονίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ὑπερασπίζεται τὸν ἀνώτερο ἠθικὸ νόμο σὰν νὰ ἦταν τὸ κάστρο τῆς πόλεως του.

Ἡ ἀπλὴ ἐπιβίωση ὑποχωρεῖ μπροστὰ στὸ χρέος. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ θέση ἐξηγεῖ πλήρως τὸ ἦθος τῶν ἐθνοϊερομαρτύρων. Οἱ ἥρωες αὐτοὶ ἀρνήθηκαν νὰ συμβιβαστοῦν καὶ ἐπέλεξαν συνειδητὰ τὴ θυσία ἀπὸ τὴν προδοσίαν τῆς πίστεως τους. Στὸ σημεῖο αὐτό, ἡ φιλοσοφία συναντᾷ τὴ θεολογία. Ἡ πνευματικὴ ἀλήθεια νικᾷ τὴ φυσικὴ φθορὰ καὶ ὁ θάνατος μεταμορφώνεται σὲ πύλη τῆς αἰωνιότητος.

Ἡ μνήμη τῶν Θρακιωτῶν ἐθνοϊερομαρτύρων συνιστᾷ ζωντανὴ παρακαταθήκη πνευματικῆς ἀντοχῆς, συλλογικῆς εὐθύνης καὶ θείας ἐμπιστοσύνης. Ἡ θυσία τους ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς θεσμὸ λατρείας, ἀλλὰ ζωντανὸ φορέα πολιτισμοῦ, πίστεως καὶ ἀνθρωπισμοῦ. Ἡ διαχρονικὴ παρουσία της στὴν κοινωνία λειτουργεῖ ὡς ἄρρηκτος σὺνδεσμος μεταξὺ παρελθόντος καὶ παρόντος, φωτίζοντας τὶς μεταγενέστερες γενιὲς μὲ τὸ παράδειγμα τῆς αὐταπάρνησης καὶ τῆς πνευματικῆς συνέπειας.

Ἔτσι, τὸ μαρτύριο τῶν τεσσάρων ἱερέων τῆς Θράκης δὲν ἀνήκει ἀποκλειστικὰ στὴν ἱστορία· ἀνήκει στὸ αἰώνιο πεδίο τῆς μνήμης, ἐκεῖ ὅπου ὁ χρόνος ὑποκλίνεται στὴν ἀλήθεια καὶ ἡ πίστη μεταμορφώνεται σὲ ἀθανασία.

Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη τους!